

2022-04-28

Till
Landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg

kopia
Klimat- och miljöminister Annika Strandhäll
Jordbruksverkets generaldirektör Christina Nordin

Stärk villkoren för den ekologiska produktionen i jordbrukspolitiken

- för ökad miljö- och klimatnytta och robusthet i svenskt lantbruk

Ekologiska Lantbrukarna har tagit del av den strategiska planen för jordbrukspolitiken 2023–2027 i sin helhet och EU-kommissionens brev med kommentarer på den svenska planen. Med anledning av detta vill vi här ge våra synpunkter.

EU-kommissionen riktar tydlig kritik mot att den svenska planen saknar tillräcklig ambition för ökad kolinlagring, biologisk mångfald och minskning av utsläpp från animalieproduktionen. Sverige bör enligt brevet dessutom överväga åtgärder som bidrar till att minska beroendet av fossila insatsmedel, både för att stärka livsmedelsberedskapen och för att minska klimatpåverkan. Rysslands krig i Ukraina blottlägger sårbarheter i livsmedelsförsörjningen och EU-kommissionen uppmanar nu alla medlemsländer att **revidera sin jordbrukspolitik för att öka beredskapen och resiliensen i jordbrukssektorn.**

En del av EU-kommissionens kritik är också att den svenska planen saknar budgetutrymme och stärkta incitament för ökad ekologisk produktion i linje med EU-mål om ekologiskt inom Farm to fork och den svenska regeringens egna mål om 30 % ekologisk jordbruksmark i Sverige till 2030. Dessa mål finns därför att ökad ekologisk produktion bidrar till flera viktiga miljö- och klimatmål, samt stärkt socioekonomisk hållbarhet. Dessutom är ekologisk produktion, som producerar livsmedel helt utan till exempel konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel, ett viktigt verktyg i arbetet med att stärka vår livsmedelsberedskap.

Ekologiska Lantbrukarna vill med denna bakgrund påminna om ett antal konkreta förslag och åtgärder som har diskuterats under arbetets gång och som tydligt svarar upp mot de behov EU-kommissionen trycker på:

- Behålla eller återföra en förbättrad ersättning för vallodling. Se utvecklad skrivelse om det, tidigare inskickad från oss tillsammans med LRF, WWF och Naturskyddsföreningen.
- Behåll incitamenten för ekologiska gårdar att hävda naturbetesmarker, genom att inte (som planen ser ut nu) ta bort naturbetes-arealen som grund för ersättning till ekologisk djurhållning. Se mer nedan.
- Stärk budgetutrymmet för ersättning till ekologisk produktion i linje med målet i den svenska livsmedelsstrategins handlingsplan om 30 % ekologisk brukad areal till år 2030.

2022-04-28

Utvecklat resonemang om betesmarkerna i ersättningen till ekologisk djurhållning

Enligt föreslagen strategisk plan ska naturbetesmarker inte längre kunna räknas in som underlag för ersättning till ekologisk djurhållning. Detta trots att 30 % av alla naturbetesmarker i Sverige betas av ekologiskt certifierade djur, en stor andel sett till fördelningen ekologiska idisslare (som är mellan 15–20 %). Ekologiska gårdar är alltså enormt viktiga för alla miljömål relaterade till naturbeten.

Denna sent påkomna förändring, som inte hunnit remitteras eller stämmas av med branschen, skapar väsentligt mindre incitament för både omställning till ekologisk djurhållning som för befintliga ekogårdar att fortsätta med djurhållning på naturbetesmarker. Detta i direkt motsats till de uppsatta målsättningar som finns om ökad hävd av naturbetesmarker likväl som mål om ökad certifierad ekologisk areal i Sverige och Europa.

De historiskt stora höjningarna av ersättningsnivån till samtliga lantbrukare för hävd av naturbetesmarker som gjorts i den strategiska planen är självklart välkomna. Men, i praktiken blir det inte några stärkta ersättningar till ekologiska gårdar när politiken samtidigt drar undan dessa marker ur eko-ersättningen. Incitamentsstrukturen blir nu snarare att ekologiska djurhållare med stor andel naturbeten ser över om det går att få till en större del av produktionen på åkermarksbete istället för naturbeten, eller inte certifierar produktionen - med minskad ekoareal i Sverige som följd.

Ekologisk djurhållning innebär att flertalet viktiga konkreta åtgärder görs för miljö- och djurvälstånd, utöver svensk grundläggande lagstiftning. Särskilt kan nämnas de höga kraven på självförsörjning av foder och lång betessäsong för alla betesdjur, med väsentlig del av foderintaget från just betet. Dessa grundläggande regler innebär att färre djur kan hållas på samma mark jämfört med i konventionell djurhållning där större del av fodret köps in. Dessutom innebär ekologisk produktion starka restriktioner för avmaskning, långsammare tillväxttakt på djuren samt förbud mot att slutgöda vuxna idisslare inomhus på sommaren.

Allt detta innebär samhällsvinster i form av mer robust djurhållning, mer betade marker och friskare djur. Att driva utvecklingen av en sådan produktion innebär merkostnader, kostnader som måste kompenseras dels genom högre merpris på produkten, dels genom miljöersättningen för ekologisk produktion. I ersättningen för ekologisk produktion har det sedan 2014 varit självklart att betesmarkerna också ska ingå, detta med det tydliga motivet att inte missgynna företaget med mycket naturbeten. Vilket är det stora flertalet av de ekologiska djurgårdarna.

Hela 93 % av alla KRAV-certifierade gårdar med idisslare har naturbetesmarker. Med den nya föreslagna utformningen av ersättningen för ekologisk djurhållning blir stödutfallet för dessa sämre ju mer naturbeten de har. Det totala stödbeloppet påverkas markant, eftersom djurdelen av eko-ersättningen står för i genomsnitt ca 75 % av hela ersättningen för gårdar med nöt, lamm och mjölk (idisslare). Att plocka bort naturbetesmarkerna ur eko-ersättningen motverkar därför i stort den ekologiska produktionen, som i sig är ett verktyg för att utveckla produktionsmetoder med högre djurvälstånd, mer bete och grovfoder och större biologisk mångfald - i linje med flera centrala miljömål, livsmedelsstrategins mål och EU:s Farm to fork och biodiversitetsstrategi.

2022-04-28

Givet marknadsläget i Sverige just nu i kombination med nya EU-regler för ekologisk produktion samt det allmänt höjda kostnadsläget i lantbruket finns alla skäl att använda jordbrukspolitiken för att förbättra för fler att kunna fortsätta producera. Ekologiska Lantbrukarna har vid flertalet tillfällen i processen som föregått den strategiska planen framfört vikten av långsiktiga politiska signaler för att ekolantbruket ska ha förutsättning att utvecklas i takt med marknaden.

Denna förändring av betesmarkerna i eko-ersättningen går i motsatt riktning och riskerar att kraftigt försämra måluppfyllelse i politiken såväl som förutsättningarna för svenska ekologiska lantbrukare att klara lönsamheten genom de utmanande år vi ser just nu. På många håll är de ekogårdar som drabbas av denna politiska nyckfullhet helt centrala för att fortsätta hävda landskapet och skapa en helt livsnödvändig biologisk mångfald. Det är långt ifrån självklart att det finns andra som tar vid om de hinner ge upp innan marknaden svänger uppåt för svensk ekomat igen.

Den enda egentliga förklaring som departementet gett i frågan handlar om att hanteringen av betesmarkerna i eko-ersättningen är administrativt krånglig för myndigheterna. Ekologiska Lantbrukarna instämmer helt i att regelförenkling och utbetalningar i tid är prioriterat, men ser att det på ett enkelt sätt kan gå hand i hand. Förslagsvis tas kopplingen till de femåriga åtagandena för betesmarksskötsel bort, och betesmarkerna räknas in som grund till ekodjurstödet på samma sätt om vallarealen görs idag. Vallodling ger inte eko-arealersättning, men vallen finns med i arealen som räknas in för att beräkna ersättningen till den ekologiska djurhållningen. Vallarealen räknas in utan att koppling krävs till något annat stöd (till exempel det femåriga åtaganden för vallodling som funnits) utan går att ha ändå. Exakt likadant skulle kunna göras med naturbetesmarkerna. Klassning av typ av mark finns redan i ajourhållningen hos Länsstyrelserna (blockdatabasen).

Med andra ord kräver en inkludering av betesmarkerna i ersättningen till ekologisk djurhållning inga omfattande ändringar i IT-system eller kontrollrutiner jämfört med idag, utan skulle kunna göras med tydlig förenkling, och skulle innebära att behålla incitamentsstrukturerna för ekologisk djurhållning.

2022-04-28

Erika Olsson, Ordförande Ekologiska Lantbrukarna
Sofia Emilsson, Verksamhetsledare och sakkunnig jordbrukspolitik Ekologiska Lantbrukarna